

TANAP Projesi Biyoçeşitlilik Ofset Stratejisi

Yönetici Özeti

Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı (TANAP) Projesi, Güney Hazar Denizi'ndeki Şah Deniz-2 Gaz Sahasından çıkan Azeri Doğalgazını Türkiye ve Avrupa'ya taşımayı hedefleyen Güney Gaz Koridorunun bir parçasıdır. TANAP Projesi, doğudaki Gürcistan sınırından batıdaki Yunanistan sınırına kadar tüm Türkiye'yi geçmektedir.

TANAP, biyoçeşitlilik etki azaltma hiyerarşisini uygulayarak (önleme, en aza indirme, iyileştirme ve ofset), projenin biyoçeşitlilik üzerindeki potansiyel etkilerini yönetmeyi taahhüt etmiştir. Etki azaltma hiyerarşisinin ilk üç adımı, Proje Tasarımı, Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi (ÇSED) ve Biyoçeşitlilik Eylem Planlaması (BEP) süreçleri sırasında, TANAP tarafından değerlendirilmiştir. Ancak, net habitat kayıplarının hesaplanması, net kazanç ve kalan etkilerin telafi edilmesi için ofset önlemlerinin belirlenmesi çalışması daha önce yürütülen çalışmalar kapsamında yer almamıştır.

Bu rapor, TANAP Projesi için Biyoçeşitlilik Ofset Stratejisi, TANAP için pratik ve ulaşılabilir bir ofset planı sağlama ve etki azaltma hiyerarşisinin ilk üç adımından sonra, projenin kalıcı etkilerini dengelemek hedefiyle gerçekleştirilen doğrudan eylemleri kapsayan bir çerçeve oluşturmaktadır. TANAP Projesi için Biyoçeşitlilik Ofset Stratejisi, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) Performans Gerekliliği 6 (PR6) ve Uluslararası Finans Kurumu (IFC) Performans Standardı 6 (PS6) "Biyolojik Çeşitliliğin Korunması ve Canlı Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Yönetimi" gerekliliklerine uygun olarak hazırlanmıştır.

TANAP Projesi geniş bir coğrafi alanı kapsadığından ve bu alanda biyoçeşitlilik büyük ölçüde farklılık gösterdiğinden, TANAP Projesinin neden olduğu kayıpların önlenmesi için eko-bölge yaklaşımı (Olson vd., 2001) kullanılmıştır. Ofset eylemlerinden kaynaklanan kazanımlar, coğrafi olarak aynı belirgin tür toplulukları, doğal topluluklar ve çevresel koşullarda hesaplanmıştır (benzer nitelik kavramı). Bu nedenle, TANAP projesinin geçtiği dokuz eko-bölgenin her biri, Biyoçeşitlilik Ofset Stratejisinin uygulanması için önemli bir bölgesel birimi temsil etmektedir.

Bu raporda, TANAP Projesinin neden olduğu biyoçeşitlilik bakiye kayıplarının belirlenmesi için bir ofset hesaplama metodolojisi geliştirilmiştir. Bu hesaplama metodu, eko-bölgelerdeki her bir habitat tipinin önceden var olan bozulma durumunu, her bir habitatın koruma öncelikli türleri barındırma uygunluğunu, proje güzergahındaki bazı koruma öncelikli alanları ve Biyoçeşitlilik Eylem Planı'nda tanımlanan rehabilitasyon faaliyetlerinin faydalarını göz önüne alarak biyoçeşitlilik için Sıfır Net Kayıp ve Net Kazanç'ın belirlenmesini sağlamak amacıyla geliştirilmiştir.

TANAP Projesi ayak izi, toplamda %72'si değiştirilmiş habitatlar ve geri kalan %28'i doğal habitatlar olmak üzere toplam 7222 hektarlık bir alanı kapsamaktadır. Hesaplamalarda "Boru Hattı Güzergahı (ROW)", "Kalıcı Tesisler" ve "Geçici Tesisler" için ayak izleri de ele alınmıştır. Biyoçeşitlilik için "bakiye kayıplar", Biyoçeşitlilik Değeri (Vh) ve hektar cinsinden net habitat kaybı (Ha) olarak ifade edilmiştir.

Kritik Habitatlar ve Öncelikli Biyoçeşitlilik Unsurları/Doğal habitatlar, farklı ofset gerekliliklerine sahip olduklarından ayrı ayrı hesaplanmıştır. Kritik Habitatlar için planlanan ofsetde Net Kazanç sağlanması gerekirken, Öncelikli Biyoçeşitlilik Unsurları ve Doğal Habitatlar için yalnızca Sıfır Net Kayıp sağlanması yeterlidir. Kritik Habitatlarla, Öncelikli Biyoçeşitlilik Unsurları veya Doğal Habitatların çakışması durumunda, bu alanlar en yüksek ofset gereksinimine sahip olan Kritik Habitatlar kategorisinde değerlendirilmiştir.

Hesaplama sonuçlarına göre, projeden etkilenen tüm eko-bölgelerde, TANAP Projesinin bakiye etkilerinin, hem değiştirilmiş habitatlarda (hektar başına toplam net kaybın %43'ü) hem de doğal habitatlarda (hektardaki toplam net kaybın %57'si) olduğunu göstermektedir. Özellikle, en büyük bakiye etkiler Kafkasya Karma Ormanları ve Kuzey Anadolu Konifer ve Yaprak Döken Ormanlarda tespit edilmiş ve bu eko-bölgeler içerisinde İran-Anadolu stepleri ve Kalsifili alpin ve altalpin çayırılıkları, biyoçeşitlilik değerine en büyük olumsuz bakiye etkileri olan doğal habitatlar arasında olduğu

belirlenmiştir. Balkan Karma Ormanları, İç Anadolu Stepleri, Ege ve Batı Türkiye Sert Yapraklı ve Karışık Ormanlar eko-bölgelerinde, biyoçeşitlilik değerine nispeten daha az kalıcı etki tespit edilmiştir.

Bakiye etkilerin hesaplanmasının ardından, Sıfır Net Kayıp veya Net Kazanç elde etmek için uygulanabilecek ofset kavramları ve taktiklere bu raporda yer verilmiş, ofset fırsatlarını belirlemek ve değerlendirmek için yaklaşımlar tanımlanmış, ve TANAP Projesi için Biyoçeşitlilik Ofset Yönetim Planı ve İzleme Planı hazırlamaya yönelik süreç özetlenmiştir. Taktikler arasında, Biyoçeşitlilik Ofset Yönetim Planı kapsamında uygulanacak ofset eylemlerinin uygunluğunun gösterilmesinin yanısıra, yerel çalışma alanındaki ofset faydalarının ön değerlendirmesinin yapılması da yer almaktadır.

Biyoçeşitlilik Ofset Stratejisi, sürecin bir parçası olarak devletler, bankalar ve potansiyel olarak etkilenen ve ilgilenen diğer taraflar da dahil olmak üzere, paydaşların katılımının birinci derecede önemli olduğunu kabul etmektedir. Bu nedenle paydaşların ön listesi ve ilgili konular raporda sunulmuştur.

Son olarak, Biyoçeşitlilik Ofset Yönetim Planını, 2019 yılı sonuna kadar tamamlamayı hedefleyen Biyoçeşitlilik Ofset Stratejisi için uygulama takvimi sunulmuş, 2040 yılına kadar tüm ofset programının uygulanacağı taahhüt edilmiştir. TANAP Biyoçeşitlilik Ofset Stratejisinin, saha doğrulama çalışmaları ile elde edilecek yeni teknik veriler doğrultusunda zaman içinde güncellenmesi gerekebileceğinden, doküman yaşayan bir strateji olarak değerlendirilmelidir.

TANAP Biyoçeşitlilik Ofset Stratejisi'ne aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir.

<http://www.tanap.com/store/file/common/ee4b7d9495514cf308b85feab0228856.pdf>